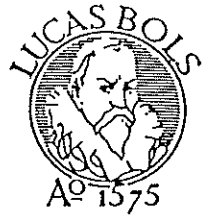

DE GESCHIEDENIS VAN LUCAS BOLS

DEEL III

flessen en kruiken
aan het einde der 19e eeuw en later
deel 1

In ons archief bevindt zich - alhoewel niet compleet - een verzameling prijscouranten, waarvan de oudste dateert van ongeveer 1884. Eerdere prijslijsten zullen niet van veel vroeger datum geweest zijn. Nog in 1856 stelde men zich bij Bols op het standpunt dat reclame voor een dergelijk gerenommeerd huis beneden haar waardigheid was!

Hoewel zo'n prijslijst tal van interessante gegevens bevat als prijzen, verschuldigde accijnzen, te leveren producten e.d. zijn geen afbeeldingen opgenomen.

Men volstaat met te vermelden dat de likeuren van prima kwaliteit worden geleverd in zwarte flessen met een stempel van glas op de schouder, met een etiket waarop de handtekening "Erven Lucas Bols" met rode lak over de kurk. De inhoud bedraagt 0.85 ltr. resp. 0.42½ ltr.

De kruiken dragen een ingedrukt merk en hebben dezelfde etiketten als de flessen.

De inhoud van de kruiken is 1 mingel resp. ½ mingel (1.2 ltr. - 0.6 ltr.).

De fijne dubbele likeuren, de beste rinse likeuren en de dubbele scheepslikeuren worden geleverd in ongestempelde flessen en dragen evenmin als de daarvoor desgewenst te leveren kruiken zonder firmanaam een etiket met handtekening, maar slechts een klein etiket met naam en nummer van de likeur.

De inhoud van de fles of kruik wordt niet vermeld, slechts de prijs per fles en per ½ fles resp. f 1,70 en f 0,90.

Omdat kennelijk ook per grotere hoeveelheid n.l. per liter voor de prijs van f 2,-- geleverd kon worden is bepaling van de inhoud van de 1/1 fles mogelijk n.l. f 1,70 : f 2,-- = 0.85 ltr.

In 1915 verdwijnt de mingelkruik (1.21 ltr.) en wordt de inhoud van de kruiken 1 en ½ ltr.

De inhoud van de flessen wordt 0.75 ltr. voor de 1/1 en 0.37½ ltr. voor de 1/2 fles, onder invloed van drastische accijnsverhogingen.

Te zelfder tijd verdwijnt het glasstempel op de schouder van de fles, hetgeen mogelijk verband houdt met schaarsheid der grondstoffen, maar waarschijnlijk eerder verband houdt met de herinschrijving in 1915 van alle tot die tijd gedeponeerde merken.

De merkenwet van 1893 onderging in dat jaar ingrijpende veranderingen die een betere bescherming van de merken bewerkstelligde, waardoor waarschijnlijk het kosten met zich meebrengende glasstempel kon vervallen.

Gedurende de laatste jaren van de 1e wereldoorlog (1914 - 18) blijken de grondstoffen voor de kruiken dermate schaars te zijn dat het oor van de kruiken verdwijnt.

Waarschijnlijk eiste de oorlogsindustrie in Duitsland zoveel mankracht op dat tenslotte in 1918 eerst alleen nog maar ¾ liter kruiken leverbaar waren en ten slotte overgegaan moest worden op "glaskruiken".

Ook verschijnen in die tijd allerlei bijzondere flesjes en kruikjes van allerlei vorm en inhoud, die aantonen dat ook glas steeds schaarser werd en men kocht wat nog voorhanden was. Dat ook in later jaren deze zgn. fancy-packings in het assortiment in allerlei vorm gehandhaafd bleven doet vermoeden dat deze noodmaatregel desondanks een succes bleek te zijn.

Tot 1925 worden in de binnenlandse prijslijsten geen flessen, kruiken e.d. afgebeeld.

Eerst in dat jaar verschijnen de prijscouranten voor de handel en voor de detailverkoop in meerkleurendruk en voorzien van afbeeldingen der flessen en kruiken, elk met een eigen flesnummer.

Het systeem van nummering der flessen bestond reeds lang voordien, maar werd nimmer in de prijslijsten opgenomen; met uitzondering van een aparte prijslijst voor luxe kruikjes en -flessen in 1918.

Zo zouden wij dus niet eerder dan 1925 bekend zijn met de vorm van onze flessen, ware het niet dat bij onze buitenlandse vestigingen en voor export vanuit Nederland prijslijsten werden gedrukt waarin de flessen wel werden afgebeeld.

Naar de oorzaak daarvan kunnen wij slechts gissen; misschien dat men door de afbeeldingen de verkoop in het buitenland trachtte te stimuleren, terwijl de noodzaak voor een dergelijk vertrouwd huis in eigen land niet aanwezig was.

Delftsblauw

Aan het eind der 19e eeuw komt in de prijscouranten Delftsblauw aardewerk voor waarin elke willekeurige likeur geleverd kan worden. De prijscouranten tussen 1821 en 1884 ontbreken, zodat wij niet de juiste datum van de eerste Delftsblauwe kruik weten.

Alle Delftsblauw aardewerk echter werd tot aan ± 1940 voor ons vervaardigd te Delft bij de "Porceleyne Fles". Sinds 1879 hanteert deze een code volgens onderstaand principe.

Elke kruik is op de bodem gemerkt met

daaronder de initialen

daaronder de plaatsnaam

PS
7
Delft

links onder het bovenstaande merk de initialen van schilder of schilderes, rechts onder het bovenstaande merk één of twee letters, die de jaarcodes aangeven n.l.

A 1879	AA 1905	BA 1931
B 1880	AB 1906	BB 1932
-	-	-
-	-	-
-	-	-
J 1888	AJ 1914	BJ 1940
-	-	-
-	-	-
-	-	-
Y 1903	AY 1929	
Z 1904	AZ 1930	

Delftsblauw aardewerk na 1940 wordt voornamelijk geleverd door de aardewerkfabriek Zenith te Gouda en sinds 1971 door Goedewaagen's Kon. Pijpen en Aardewerkfabriek te Gouda, die echter geen codering toepassen.